

Jiří Sádlo

PRÁZDNÁ ZEMĚ

listopadová část roku

*RNDr. Jiří Sádlo, CSc. (*1958)*

Je suburbánní obyvatel, profesí pak biolog. Svého času důkladně zpracoval většinu křoví v Česku. I dnes se věnuje hlavně rostlinné sociologii, ale také cenogenezi, reliktům a neofytům, dynamice krajiny v holocénu a kulturně-naturálním jevům a procesům, (zejm. nové divočině, suburbii, postrustikální krajině, nepřirodním biotopům). Krom textů nadobro již odborných je autorem eseje *Krajina jako interpretovaný text* a spoluautorem knih *Biologie krajiny* a *Krajina a revoluce*. Vzácně publikuje v časopisech *Vesmír* a *Analogon*. Když se mu podaří něco divného zazpívat nebo uvařit, cítí zřejmé zadostiučinění. Je-li však pokládán za blba, smutně souhlasí, což prý není ani ze skromnosti, ani z pokrytectví.

DAUPHIN

Č E S K Á S L O V A

P R Á Z D N Á Z E M

Jiří Sádlo

P R Á Z D N Á Z E M

*Listopadová
část roku*

Tato kniha se těší laskavé podpoře
Ministerstva kultury ČR.

© Jiří Sádlo, 2007

Photo © Jan Horáček, 2007

© Dauphin, 2007

ISBN 978-80-7272-108-9

ISBN 978-80-7272-320-1 pdf

Z a č á t e k z i m y

2. 11.

Dnes byl poslední den. Naposled podzimní *Země skvrn*. Na stromech v zahradách jsou větve některé již holé, blízkost Bílé hory, nebe už neodpovídalo. Ráno bylo velmi větrno, později na dvoře Archeologického ústavu rudé listí *Prunus pisardii* a velké zlaté cípaté listy javorů větrem v dešti kolmo přilepeny na zdech, servány, strženy, syrový vzduch mezi zdmi, jel jsem tramvají přes Prahu.

Nebe z čárek: bílá na bílé, sněhová přeháňka.

Země skvrn: zlatá na černé, déšť, vítr.

Oblast průhledného večerního nebe: nebe z teček, havrani, mráz.

Z a č a l f o u k a t s t u d e n ý v í t r

10. 11.

Konám dobro, zlé oplácím zlým a včas odpouštím, ráno vstanu pozdě, bolí mne hlava, jedu tramvají, jsem rád, podél náspů, úhorů, ohrad, plotů, hromad větví, hromad listí, hromad země, hromad izolace z kabelů, podél starých domů, cest s vytrhanou dlažbou, slepých ramen zpola zasypaných navážkou, míst pustých, kde bylo zrušeno zahradnictví, podél rozpadlých skleníků, podél vysokých aster, které popálil mráz. Podél ptačích srdcí, vyřezaných na hromadách. Řeznické krámy, kůra vrbová, pod mostem řeka zracela listí. Ohniště, kde se topilo pražci. Podél hrud, podél zbytků polí, zahrad, zdí.

Pozorování hromad: hromady listí se zachvívají v podzimním větru.

16. 12.

Vrátil jsem se z Prahy.

Doma nebylo nic.

Potom jsem lil vodu z čajníku. Říkal jsem si: teď liju vodu, je horká, je to pečlivá práce, jaká má být, když se dělá čaj a horká voda se lije na čajové lístky v šálku. Čajník je těžký, ale šálek malý a brzy bude plný. Když byl šálek plný, bylo vidět, že z něj stoupá pára, která tam dříve nebyla, a že je najednou plný čaje a čajových lístečků. Než jsem se stačil vynadívat, lístky se rozvinuly a čaj byl připraven. Položil jsem čajník, vzal šálek a odnesl ho ke stolu. Po cestě mi zahřál prsty, mávl jsem jimi.

První ořech byl uvnitř seschlý, nedal se sníst. To nám ořechy často dělají, že některý dřív uschne. Je to dobře, protože hned další bývá plný a na něj se můžeme těšit, že brzy budeme mít ořech.

Ozval se zvuk, který znám, když louskáme před Vánoci ořechy. Teď je před Vánoci. Je advent, neboli, že má něco přijít. Je jiný než na podzim, dokud jsou ořechy v listí a skořápky vlhké.

Byl podzim, teď je zima. A z ořechu se udělaly dvě půlskořápky s nepravidelným okrajem. Napil jsem se čaje a napsal jsem to. To jen zdánlivě byly nepravidelné, protože každá byla jiná, ale byly souměrné, protože co jedné na zubech přebývalo, to druhé

v mezerách chybělo. Napsal jsem to, byla to dlouhá a složitá věta. A napil jsem se čaje.

Vyndal jsem z pŕlskořápek čtvrtky jader. Zase to suše skřípalo.

Jedné se nechtělo, tak jsem jí pomohl a dal jsem si ji hned do pusy. Kousl jsem, dotkl jsem se špičkou jazyka, bylo to jádro vlašského ořechu. Bylo to hořké, dalo se to chroustat, bylo to jinak hořké než čaj.

Předtím jsem se vrátil z Prahy. Svítil jsem stropní lampou a přichystal jsem se k určité operaci, ale nemělo to být světlo. Chtěl jsem čaj a ořechy. Tu řekne zvenku Paul Leppin: *Sníh, který má svůj vlastní pach, jako jablka, která ležela dlouho mezi okny*, a uvnitř Meyrink: *Jak se moje světnice najednou změnila! Čtyři křesla mi připadala jako staří lidé, kteří sedí kolem stolu a s veselým pochechtáváním hrají taroky...* Sníh.

* * *

Ach sníh. Který zmrzl na staré kosti, je práchnivý, má hrubý povrch, a tam jsou různé tvary, někde stopy, zaváté úkrojky suchých zmrzlých listů, odpadky, někde se z něj tyčí stará psí hovna.

Zbytky časopisů. Tam jsou různé pověry, struktury, tvář krále, drny městských trávníků se stočenou trávou. Který má hrubý povrch, práchnivý, a tma hladký, kožišný. A tam jsou různé tvary, někde stromy, někde lípy skrz lampy, někde se z něj tyčí staré lampy; nad sněhem. Zbytky pověr, nádraží, černá nároží, která budou ještě černá ráno, až bude den. Přes léto se skrývala v cihelnách, v tunelech.

Vrátil jsem se z Prahy. Doma nebylo nic. Už bude černá zima, řekl jsem. Potom jsem přijel, vodu na čaj natočil do čajníku, čajník dal na vařič a chtěl ořechy. Byla za oknem tma, sníh, mráz, nesouvislý rekrystalizovaný sníh s mezerami po někdejších stopách opět zasypávanými novým skřípatým pyřím, jen okolo kanálů tálo, přijel jsem autobusem ve tmě ze stanice *Harfa*. Tma nad drny městských trávníků spala se stočenou trávou. A že bydlím nahoře v Libni, spala opodál stočená, mírně páchnoucí Praha, něco milého se jí as, čubě, zdálo: oháňkou v polo-spánku sekala do ztvrdlého sněhu, tuhým ocasem Vysočan, všude bylo zhašeno, i Ocasu svist s Ocasu klepáním šli oba pěšky přes Černý Most a Hutě, nade tratí a okolo zahrádek a pak po té silnici ve tmě šli přes krátké melírované pole až do Satalic.

A psal jsem:

„V krajině jeruzalémské, v Palestině, naproti Jerichu to okrasné a to užitkové roste spolu: evropské poje-tí, že účel je krása. Z teras visí červené kosmatce. Víno na opěrách, kamenné zídky s korunou z trní – trnité jehlice a kozince vytrhané na polích, jinde na korunách opuncie, jinde žlutá routa. Olivy a granátová jablka. Afrikány, slezovky, máta, *A. verlotiorum*, okrasné černé bezy.“

21. 12.

Vánoce. Slunovrat. Jez pod mostem: „Kdyssi...“
A havrani: „Kterrá...“ Pevná zem.

L e d e n

21. 1.

Za soumraku dlouho trvala červená záře, která smazávala vzdálenosti. Teď zimní noc s pár hvězdami, při obzoru mlha, po zemi jinovatka, mráz, nikde sněh. V mrazu zimní hvězdy jsou nad Polabím. Nikde sněh. V lese je to na vílu. Černé oči, hvězdy. Kořenů, větvic, pníků; ochmet se ježí, dub strmí, lípa se líše.

Jak je krásné chodit v zimě lipinou! Chodím lipovou alejí, lipovým lesem, často se zastavuju, vracím, nechodím dopředu.

U poslední lampy vesnice zastávka autobusu, u zastávky: bílé světlo lampy, bílý sněh po krupičkách znovu trochu padá, v pámelníku bílé hrudky starého sněhu, kulaté bílé plody. Tak celkem čtyři různé bílé, pátý mráz, všechny táž tma.

Jak je krásné chodit na mraze pod lipami! Chodím lipovou alejí... Ztratit se ve svém vlastním světě. Rákos v rákosí.

Do rána se udělala jinovatka. Všechno jinak, to nejsou ty hlohy, břízy, lípy, bezinky. Vysoké rákosí. Přitom neudělala nic, než že pečlivě starostlivě oběhla kontury. Z jinovatky poučení konceptualismu: Opakování triviálního udělá pohádku. I nejhoupější kopie mění svět. Opakování triviálního je zvláštní metafora.

Jinovatka, pečlivost zvýrazňovat to zřejmé.

Vila, pečlivost nebyt; mírné oči, hvězda.

Červená záře za soumraku smazala vzdálenosti, takže všechno souviselo. Dlouho bylo všechno v samotě na mrazu jako doma, halouzky se spojovaly, obzor byl nedaleko jako stěny bytu. Pak se rychle diferencovala nová lednová noc, zesílil mráz, na nebi se postupně generovaly jednotlivé hvězdy. Ale obzor zachvátila mlha. Vyšel jsem z lesa na silnici. Do druhé vesnice čtyři staří černí Cikáni pomalu jeli v soumraku na kolech, tiše povídali si, mráz jim neviděl na řidítka. Ale obzor zachvátila *mlha*:

Jinovatka, krev mrazu.

Ráno dlouhé rákosí.

Mírné oči, hvězda.

O b a r v á c h

28. 1.

Je po svatém Fabiáně ta neděle před Hromnicemi a celý den padá sníh. Celý den padal sníh. I včera: celý den padal sníh. Ale padá maličko, nařídko, málo ho napadlo.

Bylo tam pole, zpola holé, zpola bílé, a nad ním nebe bílé.

Málo dosud, dosud všude něco. Ještě je pořád ta země bílá plna značek, krámů, i žďabců, i poskvrn, i trošinek; všude něco. Na sněhu * * * každé zblo černé. Jakoby popel na sněhu neb síto děrované. Je to zimní minimalismus barev: pozdní grafika, účast chaotických skvrn v textu, jediná obyčejná bílá, mnoho pak ušlechtilých složitých barev temných, počerných i docela černých ve zjemnělých tónech.

Ale když jsme byli až u olší, tu již bylo všechno jinak. Viděli jsme, že zblízka je to jinak. Co olše? Mají také drobné neúpravné větývky. A jak to u nich bylo? Počoudlé, hrubé, neorientované větývky skuhraly písničku stejnou nestejnou, podle měřítká pozorování. Tak. Ale každé již i nejdrobnější souvětví mělo otevřené olšové šišky z loňska, které byly zcela dokořán (ejhle: živě hnědá!), a s nimi zároveň vše na jaro připravené a zcela zavřené: pupeny a tuhé visuté jehnědy a mladé šištičky (ejhle: stříbrně fia-

Toto je pouze náhled
elektronické knihy. Zakoupení
její plné verze je možné v
elektronickém obchodě
společnosti eReading.